

Калівошко О. М.

*кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник*

*відділу фінансово-кредитної та податкової політики
Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»*

Kalivoshko Oleksiy

*Candidate Of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Researcher of the Department of financial-credit and fiscal policy,
NSC "Institute of Agrarian Economics"*

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ

Анотація. У роботі кількісно охарактеризовано динаміку стану основних показників діяльності кредитних спілок в Україні протягом 2004–2017 рр., таких як обсяги активів, загального капіталу, вкладів на депозитних рахунках, залишків кредитів, заборгованості за кредитами. Проаналізовано динаміку зміни структури кредитів, наданих кредитними спілками, та динаміку зміни структури середньої суми одного кредиту. Оцінено вартість наданих кредитними спілками кредитів за допомогою розгляду динаміки поділу кредитних спілок за середньозваженими ставками кредитів, а також динаміку зміни кредитів кредитних спілок за терміновістю протягом 2013–2017 рр. Визначено сегмент та з'ясовано місце кредитних спілок у сучасній структурі небанківських фінансових посередників України за допомогою аналізу динаміки зміни їхніх активів у грошовому та процентному виразах протягом 2006–2017 рр. Матеріали дослідження можуть бути використані для прискорення подальшого наукового розгляду актуальних питань, пов'язаних із функціонуванням кредитних спілок, та виступати основою для урядових і законодавчих ініціатив щодо економічного зацікавлення суб'єктів господарювання в активізації діяльності кредитних спілок.

Ключові слова: кредитні спілки, активи кредитних спілок, капітал кредитних спілок, кредити кредитних спілок, вартість кредитів кредитних спілок.

Вступ та постановка проблеми. Згідно з українською Класифікацією інституційних секторів економіки України (KICE), який уведено в дію 01.01.2015 згідно з Наказом Державної служби статистики України від 03.12.2014 № 378, усі фінансові інститути відносяться до коду S.12, який визначає інституційний сектор економіки – фінансові корпорації, які, своєю чергою, поділені на дев'ять підсекторів [4; 7; 8]. Якщо поглянути на KICE, то кредитні спілки доцільно віднести до підсектору S.122, бо і з теоретичного, і з практичного погляду вони можуть приймати депозити, однак віднесення їх до будь-якої з трьох груп підсектору (S.12201, S.12202, S.12203) виглядатиме суперечливо і не матиме відповідних підстав, оскільки кредитними спілками вважають фінансові кооперативи, що є різновидом кооперативів, які функціонують у фінансово-кредитному секторі. Залежно від країни та періоду діяльності, її інституційного, організаційного, політичного та законодавчого устрою, установи, які є кредитними спілками, за своєю суттю можуть називатися кредитними товариствами, ощадно-позичковими асоціаціями та товариствами, фінансовими кооперативами, касами взаємодопомоги і т. д. [1, с. 49; 6, с. 30; 9; 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням різноманітних питань та проблемами, пов'язаними з функціонуванням та розвитком кредитних спілок, займалися у своїх дослідженнях багато вітчизняних та зарубіжних учених. Серед них виділяються праці В. Гончаренка, А. Пантелеймоненка, Г. Ашхоффа, Г. Вендта, Р. Максейнера, Ф. Хельмута та багатьох інших. Ми спробуємо для створення ефективно функціонуючої системи кредитних спілок оцінити особливості їхньої діяльності в Україні.

Метою даної роботи є оцінка розвитку ключового небанківського фінансового посередника в Україні, його динаміки, стану, перспектив.

Для досягнення поставленої мети опрацьовані статистичні матеріали, наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених. Застосовувалися методи індукції та дедукції, узагальнення та порівняння.

Результати дослідження.

Спробуємо проаналізувати основні фінансові показники діяльності кредитних спілок в Україні. На рис. 1 ми показали динаміку зміни активів небанківських фінансових установ загалом та кредитних спілок зокрема. І якщо активи останніх протягом 2006–2008 рр. динамічно зростали та збільшилися у 1,9 рази за два роки, то починаючи з 2009 р. постійно знижувалися і за дев'ять років зменшилися у 2,8 рази, якщо порівняти результати 2017 р. з 2008 р. У цей же час у інших фінансових посередників активи зростали, хоча умови функціонування (економічні, нормативні, політичні, соціальні тощо) плюс-мінус перебували на схожому рівні, на основі зазначеного можна зробити висновок про те, що якісне наповнення всіх досліджуваних установ, окрім кредитних спілок, зростає.

Якщо звернемо увагу на рис. 2, в якій ми зобразили динаміку зміни активів небанківських фінансових установ у процентному виразі, то помітно кидається в очі той факт, що у кредитних спілок значно зменшилася їхня частка активів від загальної кількості з 2006 по 2017 р. Якщо порівняти показник 2017 р. з результатами 2006 р., то падіння становитиме 8,3%, а якщо з 2007 р. (цього року кредитні спілки займали найбільшу частку серед активів чотирьох оцінюваних фінансових посередників), то вже на 10,5%. Можливо, вони втратили частину ринку на користь інших посередників? Давайте будемо з'ясовувати.

Як бачимо з даних, наведених на рис. 2, ломбарди, недержавні пенсійні фонди та страхові компанії збільшили свої частки активів від загальної їх кількості за двадцять років. Якщо порівняти показники 2017 р. з ними ж у 2006 р., то частка активів ломбардів зросла на 4,0%, недержавних пенсійних фондів – на 3,2%, а страхових компаній – на 1,0%. Як бачимо, у відсотковому виразі найбільшого росту зазнала частка активів кредитних спілок, але якщо ми звернемо увагу на більш натуральні величини, то побачимо, що вона зросла у 3,4 рази, а частка активів недержавних пенсійних фондів – уже у 7,6 рази,

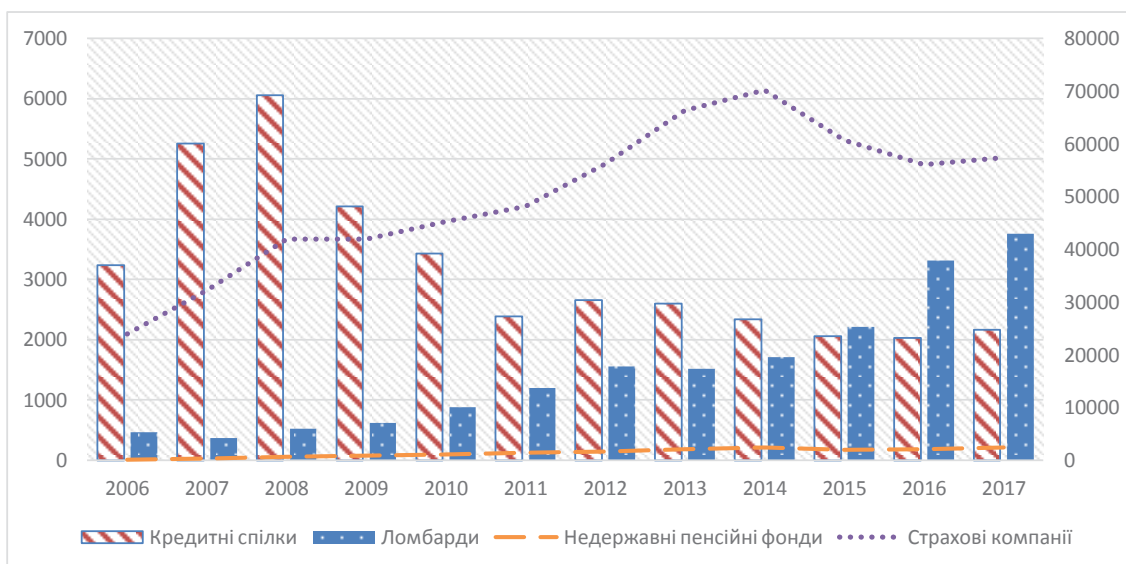

Рис. 1. Динаміка зміни активів небанківських фінансових установ протягом 2006–2017 рр. станом на 31.12 (млн грн)

Джерело: побудовано за даними [5]

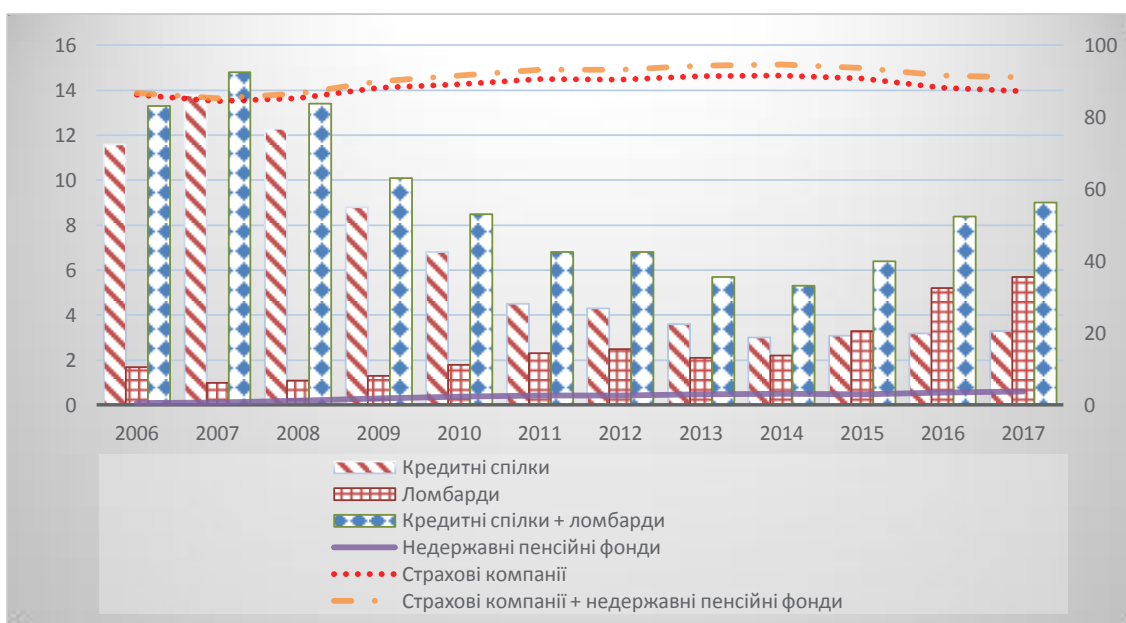

Рис. 2. Динаміка зміни активів небанківських фінансових установ протягом 2006–2017 рр. станом на 31.12 (у %)

Джерело: побудовано за даними [5]

і якщо збережеться дана динаміка, ми будемо свідками подальшого їхнього зростання.

Слід звернути увагу ще й на те, що відсоткові частки активів чотирьох небанківських установ ми розподілили на дві групи. До першої групи ми віднесли частки кредитних спілок та ломбардів, а до другої групи – частки страхових компаній та недержавних пенсійних фондів. Для чого ми це зробили? Для того, щоб з'ясувати, інфраструктурні суб'єкти якого ринку більш продуктивно розвиваються, тому що, як відомо, кредитні спілки та ломбарди – це установи, основний обсяг операцій яких припадає на кредитний ринок, який за умовою має більший обсяг на фінансово-кредитному ринку, ніж стра-

ховий ринок, на якому здійснюють свою діяльність здебільшого страхові компанії, певним різновидом яких є недержавні пенсійні фонди. Звичайно, не забуватимемо й про те, що кредитні спілки та ломбарди це не основні фінансові посередники кредитного ринку, комерційні банки продовжують своє функціонування. Але сумарна частка активів кредитних спілок та ломбардів у 2017 р. порівняно з 2006 р. утратила 4,3% від загальної кількості і на 31.12.2017 зупинилася на відмітці у 9,0%, хоча варто зазначити, що на 31.12.2014 вона дорівнювала 5,3% тобто за останніх три роки вона зросла на 3,7% в першу чергу завдяки пришвидшенню росту частки відсотку ломбардів за цей же період на 3,5%. Хоча найбільшого розміру

у 14,8% вона досягла ще в 2007 р. за рахунок відсоткової частки кредитних спілок, яка за сім років, із 2007 по 2014 р., зменшилася на 10,8%, що й вплинуло на сумарну відсоткову частку активів кредитних спілок та ломбардів, яка за аналогічний період знизилася на 9,5%. Як бачимо, у скрутні часи фізичні та юридичні особи звертаються до послуг ломбардів. Детальніше на цьому явищі ми зупинимось в одній із наступних наших праць. Своєю чергою, сумарна відсоткова частка активів страхових компаній та недержавних пенсійних фондів на кінець 2017 р. порівняно з аналогічною датою 2006 р. зросла на 4,3%, причому цей показник базується більше на рості частки недержавних пенсійних фондів, особливо впродовж 2015–2017 рр., коли частка відсотку активів страхових компаній після восьмирічного росту, з 2007 по 2014 р., на 7,0%, поступово знижується на 0,8% у 2015 р. відносно попереднього року, на 2,5% і 1,0% у 2016 та 2017 рр. відповідно, також до попереднього року. Втім, не об'єктивно буде не відзначити, що дана сумарна частка займає понад 90% від загальних активів усіх чотирьох досліджуваних фінансових посередників (кредитних спілок, ломбардів, недержавних пенсійних фондів та страхових компаній) протягом 2010–2017 рр. і коливається в межах від 91,0% (2017 р.) до 94,7% (2014 р.), а в період із 2008 по 2014 р. своїм ростом вона була зобов'язана переважно страховим компаніям і певною мірою зниженню відсоткової частки активів кредитних спілок. Загалом зазначене вище пояснюється, насамперед, суттєвим поліпшенням законодавчих умов для функціонування страхових компаній, а особливо для діяльності недержавних пенсійних фондів у досліджуваній період.

Оскільки кредитні спілки можна визначати як фарватерного фінансового посередника серед небанківських (оскільки розвиток ломбардів це скоріше явище, прита-

манне в часи певних трансформацій не тільки в економіці, а й у політично-соціальному устрої країни), для оцінки умов розвитку функціонування інфраструктури кредитного ринку зокрема та фінансово-кредитного ринку загалом розпочнемо оцінку діяльності небанківських фінансових посередників саме з них.

На рис. 3 ми детальніше розглянемо динаміку зміни розміру активів кредитних спілок та поглянемо на не менш значиму динаміку загального капіталу кредитних спілок упродовж 2006–2017 рр.

Як показують інформаційні матеріали рис. 3, темпи приросту активів відносно попереднього року, якими можна було б пишатися, кредитні спілки демонстрували лише протягом 2005–2008 рр., причому найбільший приріст був у 2005 р. відносно 2004 р. – 122,9%. Надалі вони лише постійно знижувалися у 2006–2009 рр., після чого настав восьмирічний період нестабільності, з 2010 до закінчення 2017 р., протягом якого приріст був із від'ємним значенням, із двома всплесками невеличкого позитивного у 2012 та 2017 рр.

Цікава також картина вимальовується, якщо поглянути на зміну розміру капіталу небанківських фінансових посередників на рис. 3. У кредитних спілок за винятком 2007–2008 рр. спостерігається більш-менш стабільна картина, але стабільність у розмірі капіталу протягом дванадцяти років викликає занепокоєння, особливо якщо взяти до уваги, наскільки знецінилася наша національна валюта за цей період. Найбільший темп приросту капіталу, як і активів, показав ще в далекому 2005 р. відносно 2004 р., проте в динаміці темпів його приросту є одна суттєва відмінність: якщо у активів почесні друге та третє місце за темпами приросту займають результати 2006 та 2007 рр. по відношенню до попередніх, то в темпах приросту капіталу друге місце після 2005 р. посідає 2006 р., а

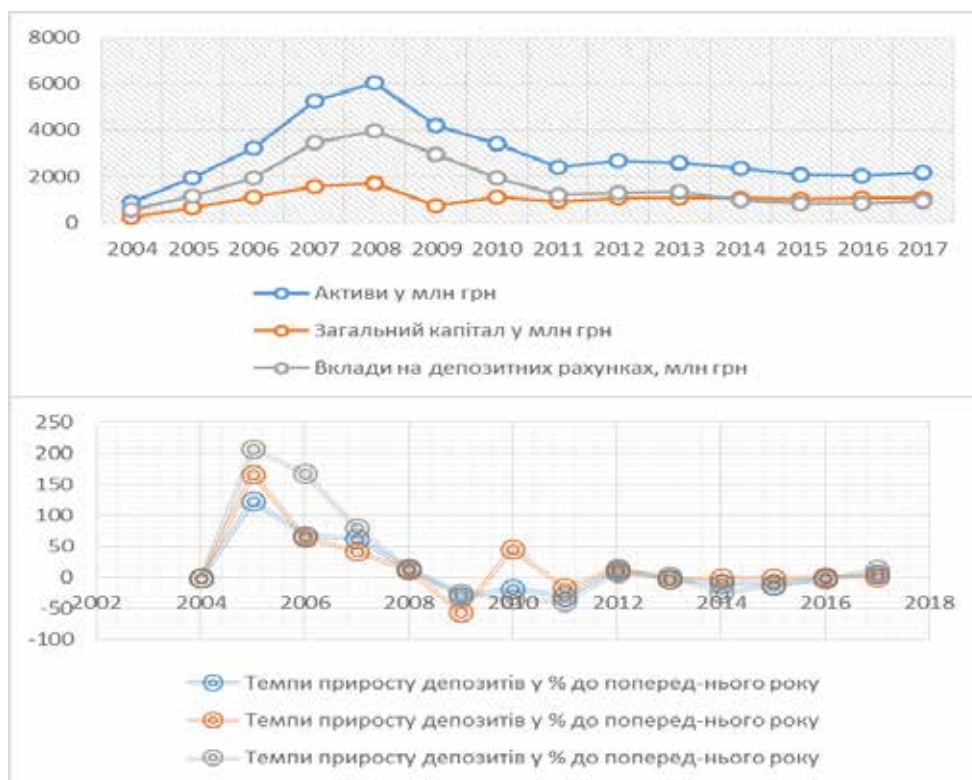

Рис. 3. Динаміка зміни активів, загального капіталу та вкладів на депозитних рахунках кредитних спілок протягом 2004–2017 рр. станом на 31.12 (млн грн)

Джерело: побудовано за даними [3]

третє – вже 2010 р., хоча, можливо, все відносно, оскільки в 2009 р. було найбільш значне падіння відносно попереднього року, то на його тлі проявився зазначений приріст.

Своєю чергою, обсяги вкладів на депозитних рахунках кредитних спілок постійно зростали впродовж 2004–2008 рр., надалі лише знижувалися з двома незначними підйомами відносно попереднього року (у 2012 та 2017 рр.), що в принципі не вплинуло на загальну динаміку. Темп приросту відносно попереднього року також найбільш значущий був у 2005 р., аж 206,7%, друге, третє та четверте місця за приростом посіли 2006, 2007 та 2008 рр. відповідно, після яких відбувалося вже падіння з негативним значенням; упродовж ще трьох років, дно якого настало наприкінці 2011 р., надалі дворічна динаміка невеличкого позитивного приросту змінилася трирічною з негативним, а 2017 р. порадував знову додатним значенням (можливо, це перші жайворонки нового підйому).

Для того щоб краще зрозуміти ефективність діяльності кредитних спілок, проаналізуємо, яку ж кількість кредитів вони мають, який обсяг заборгованості за кредитами, скільки з їхніх членів залучені до цієї діяльності (рис. 4).

Як бачимо з рис. 4, обсяги наданих кредитних спілками кредитів динамічно зростали до 2008 р. З одного боку, може здатися, що це світова економічна криза вплинула на розвиток кредитних спілок, проте, як ми вже зазначали вище, це хибна точка зору, і на зменшення обсягу кредитів більший вплив мали зовсім інші причини, передусім внутрішньоукраїнські, про що ми будемо говорити в наступних працях. Зараз важливіше зазначити, що разом із розвитком чи сповільненням процесу кредитування схожу динаміку демонстрували і такі показники, як обсяг вкладів на депозитних рахунках та темпи приросту заборгованості за кредитами, але депозитні вклади у кредитних спілках протягом усіх досліджуваних 15 років

завжди були меншими за надані кредити, а в останні роки стабільно перевищують мінімум удвічі (рис. 3).

На основі цього ми можемо зробити висновок, що українські кредитні спілки протягом усього свого існування надають кредити не завдяки депозитним вкладам, а за допомогою формування капіталу, який, як показує рис. 3, із 2012 р. і дотепер залишається приблизно на одному рівні.

Слід звернути увагу на те, що після динамічного росту заборгованості за кредитами впродовж 2004–2010 рр., пік якого припадає саме на закінчення 2010 р., що супроводжувався паралельно і ростом відсотку заборгованості за кредитом від загальної кількості, на 31.12.2010 заборгованість становила 1 357,7 млн грн, а занепокоєння викликає той факт, що на той момент це становило 40,5% від загальної кількості кредитів, а це дуже суттєвий показник, який ставить під питання подальший розвиток та функціонування кредитних спілок в Україні, але починаючи з 2011 р. ситуація частково заморозилася, заборгованість у 2011 р. відносно 2010 р. знизилася більше ніж у три рази, а її відсоток від загальної кількості кредитів перебуває на рівні 2008–2009 рр. і коливається протягом 2011–2017 рр. у межах від 16,1% до 25,2% від загальної кількості кредитів. Поки що залишаються нереальними орієнтири для даного показника у межах від 6,0% до 9,8%, які були зафіксовані у 2004–2007 рр.

Окрім того, викликає занепокоєння сама динаміка наданих кредитів кредитними спілками, яка після росту 2004–2008 рр. демонструє значні зниження протягом 2009–2017 рр., якщо порівнювати результати певного року із зазначеного періоду, з недовготривалими та необ'ємними етапами росту, які були зафіксовані у 2012, 2016 та 2017 рр. відносно попереднього їм року.

Якщо ж ми звернемо увагу на структуру кредитів, наданих кредитними спілками (рис. 5), тобто на які цілі клієнти кредитних спілок використовують отримані кошти,

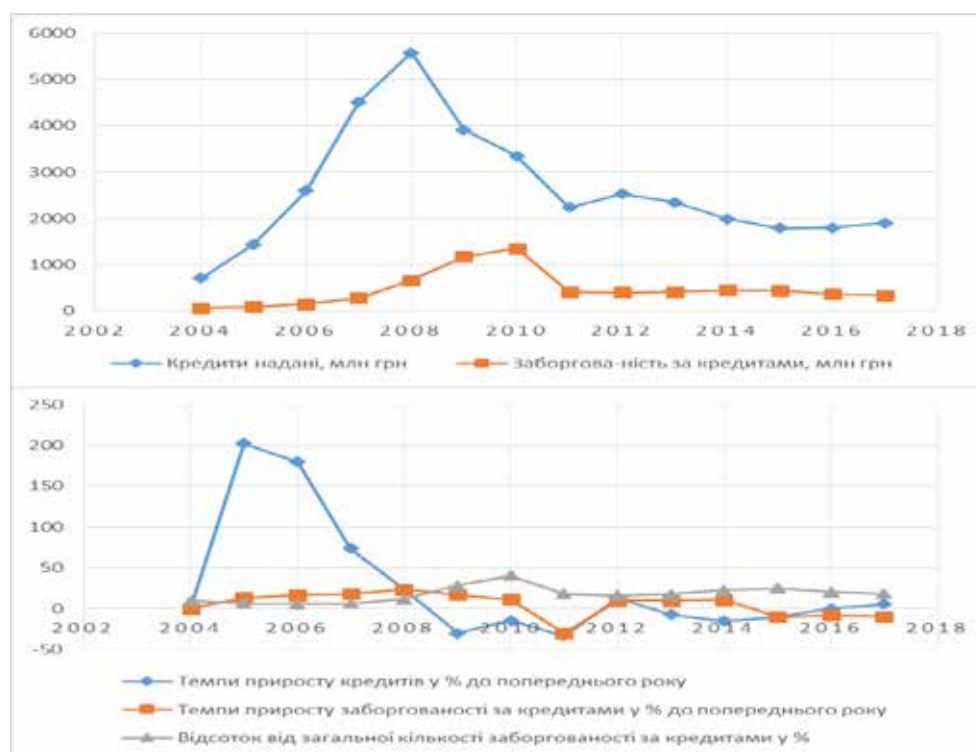

Рис. 4. Динаміка зміни обсягів залишків кредитів та заборгованості за кредитами кредитними спілками на 31.12

Джерело: побудовано за даними [3]

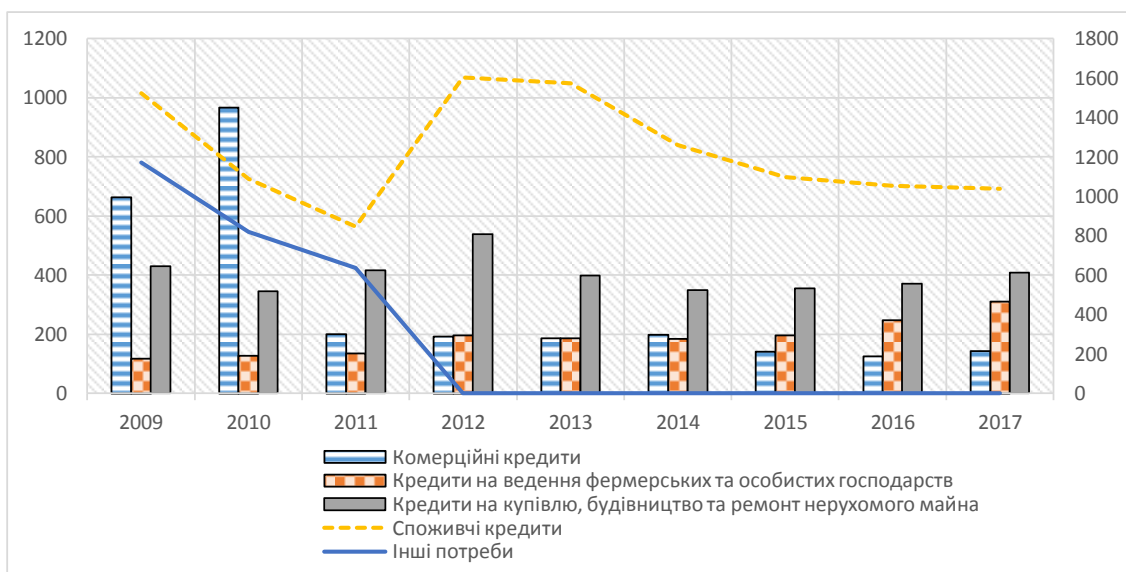

Рис. 5. Динаміка зміни структури кредитів, наданих кредитними спілками протягом 2004–2017 рр., на 31.12, млн грн

Джерело: побудовано за даними [3]

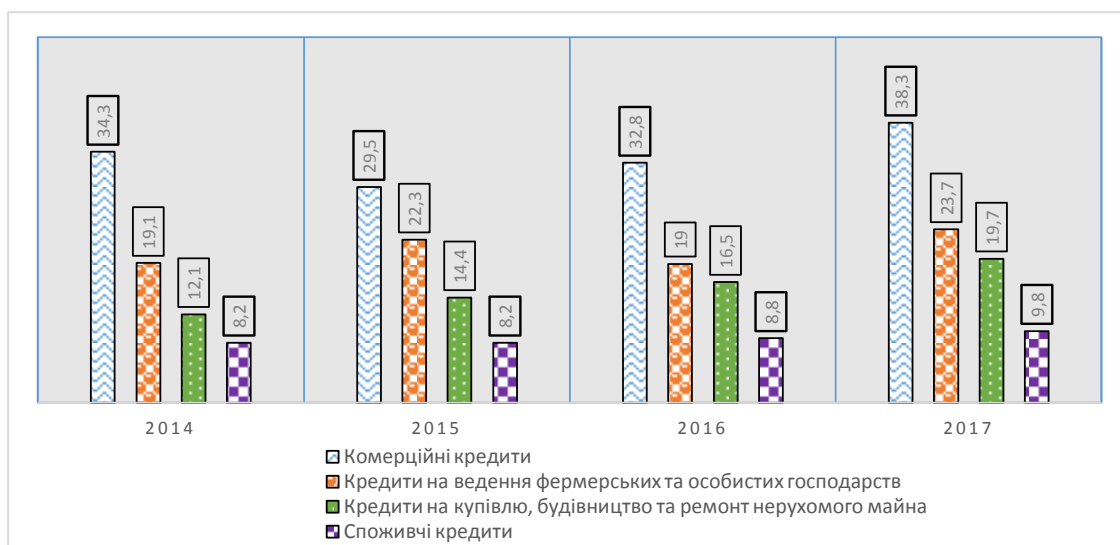

Рис. 6. Динаміка зміни структури середньої суми одного кредиту, наданого кредитними спілками протягом 2014–2017 рр., на 31.12, тис грн

Джерело: розраховано за даними [3]

за версіями, які вони озвучили під час отримання кредитів, то ми побачимо, що найбільшу нішу займають споживчі кредити, і це упродовж 2009–2017 рр. завжди було більше 54,6%. В оману може лише ввести, що до 2012 р. Нацкомфінпослуг у своїх звітах використовувала два види кредитів: споживчий кредит та кредит на інші потреби, але починаючи з 2013 р. вона об'єднала ці два види в один – споживчі кредити, тобто впродовж 2009–2017 рр. частка споживчих кредитів у загальній структурі наданих кредитними спілками кредитів коливалася від 54,6% до 69% [3]. Також слід відзначити, що з усіх видів повільно, але впевнено та системно зростає вид кредитів, які надавалися для ведення фермерських та особистих господарств, і з доволі незначної частки ці кредити тепер закривають приблизно шосту частину всіх кредитів, а відбулося це від обернено пропорційного зменшення комерційних кредитів.

Якщо загалом обсяг кредитів упродовж 2009–2017 рр. скоротився приблизно у 2,1 рази (якщо порівняти результати 2009 р. з 2017 р., обсяги комерційних кредитів за зазначений період знизилися у 4,7 рази), то обсяги кредитів на ведення фермерських та особистих господарств зросли у 2,7 рази, а їхня частка у відсотковому виразі зросла з 3,0% у 2009 р. до 16,4% у 2017 р.

Свою чергою, також зросла частка кредитів на купівлю, будівництво та ремонт нерухомого майна, з 11,0% у 2009 р. до 21,5% у 2017 р., тобто на 10,5% за дев'ять років. Приблизно майже на таку ж величину – 9,5% – зменшилася частка комерційних кредитів протягом 2009–2017 рр. у структурі кредитів, наданих кредитними спілками.

Як видно з рис. 6, найбільша середня сума кредиту належить комерційним кредитам та коливається в

межах від 29,5 до 38,3 тис грн за один кредит упродовж 2014–2017 рр., хоча їх відсоток від загальної кількості кредитів залишає бажати кращого, а найменша – споживчим. Хоча вони й є найбільш чисельним видом кредитів, що їх надають кредитні спілки, проте розмір одного кредиту даного виду коливається в межах від 8,2 до 9,8 тис грн.

Розмір одного кредиту на купівлю, будівництво та ремонт нерухомого майна коливався у зазначений період у межах від 12,1 до 19,7 тис грн, трошечки вищим був середній розмір одного кредиту на ведення фермерських та особистих господарств, який не знижувався нижче 19,1 тис грн, але й не перевищував 23,7 тис грн. Загалом середній розмір одного кредиту кредитних спілок протягом 2014–2017 рр. коливався в межах від 10,1 до 13,3 тис грн. Окрім того, необхідно відзначити постійний ріст середнього розміру одного кредиту як загалом, так і за видами.

Проте найбільше до роздумів закликають запитання іншого характеру, бо коли поглянути глибше, наприклад на розмір одного кредиту на купівлю, будівництво та ремонт нерухомого майна, навіть із середнім показником у майже двадцять тисяч гривень, незрозуміло, яке нерухоме майно можна купити чи збудувати за ці гроші. У 2017 р., якщо ознайомитися з ринковими цінами на різноманітні будівельні матеріали чи новобудови у цей період, ми зможемо прийти до висновку, що переважна більшість кредитів даного виду бралася на поточний ремонт нерухомості [2].

Схоже запитання виникає, якщо розглянути кредити, що були надані для ведення селянських фермерських та особистих господарств, оскільки зрозуміло, що якщо показник середнього кредиту даного виду не перевищує двадцять п'ять тисяч гривень на рік, то таких сум буде недостатньо навіть для мінімального розвитку фермерських та особистих селянських господарств, їх можна використати хіба що на купівлю елементарного сільсько-господарського знаряддя, посівного матеріалу, тощо і навіть не може бути мови про купівлю за ці гроші, повторююся, за цінами 2017 р., навіть простенького механізованого знаряддя. Це ж можна сказати і про ціни попередніх трьох років [2].

Нарешті, давайте спробуємо оцінити вартість наданих кредитними спілками кредитів. Для цього на рис. 7 ми зобразили динаміку поділу кредитних спілок за середньозваженими ставками наданих кредитів протягом 2013–2017 рр. у кількісному виразі.

Як видно з рис. 7, ми розподілили кредитні спілки, що здали звітність за середньозваженими ставками за кредитами, на дев'ять груп. Найбільш поширеними для ринку в 2013–2017 рр. були три групи ставок за кредитами кредитних спілок, а саме від 30% до 40%, від 40% до 50% та від 50% до 60%. Ними користувалося приблизно 70% кредитних спілок у зазначений період, якщо точніше: у 2013 р. їх застосували 345 кредитних спілок із 504, а це частка у 68,5%; у 2014 р. – 290 з 419, а це вже 69,1% від загальної кількості; у 2015 р. – 263 кредитні спілки з 395, а це 66,6%; у 2016 р. – 240 кредитних спілок із 341, а це вже 70,4%; і у 2017 р. – 202 кредитні спілки з 278 та часткою у 72,7%.

Лідерські позиції протягом усього періоду з 2013 до 2017 р. займала середньозважена ставка у вилці від 40% до 50% та часткою приблизно у третину кредитних спілок, у 2013 р. – у 30,6%, у 2014 р. – 30,8%, у 2015 р. – 28,6%, у 2016 р. – 33,7%, а в 2017 р. – 32,4% від загальної кількості.

Як бачимо з рис. 7, вартість кредитів переважної більшості кредитних спілок, а це більше 90% від загальної кількості, не є дешевими, тільки 33 кредитні спілки, або 6,5% від загальної кількості в 2013 р.; також 33 кредитні спілки, або 7,9% від загальної кількості у 2014 р.; 45 кредитних спілок, або 11,4% від загальної кількості у 2015 р. (і це найбільша кількість кредитних спілок за досліджуваній період); 27 кредитних спілок, або 7,9% від загальної кількості у 2016 р.; та тільки 16 кредитних спілок із часткою у 2,8% від загальної кількості у 2017 р. надавали кредити із середньозваженою відсотковою ставкою за кредитами менше 10% річних. Можливо, тому втрачається зацікавленість в учасників кредитних спілок до користування їхніми послугами, а звертаються до кредитних спілок за кредитами тільки у разі крайньої необхідності? Тому що яка ж має бути дохідність у господарської діяль-

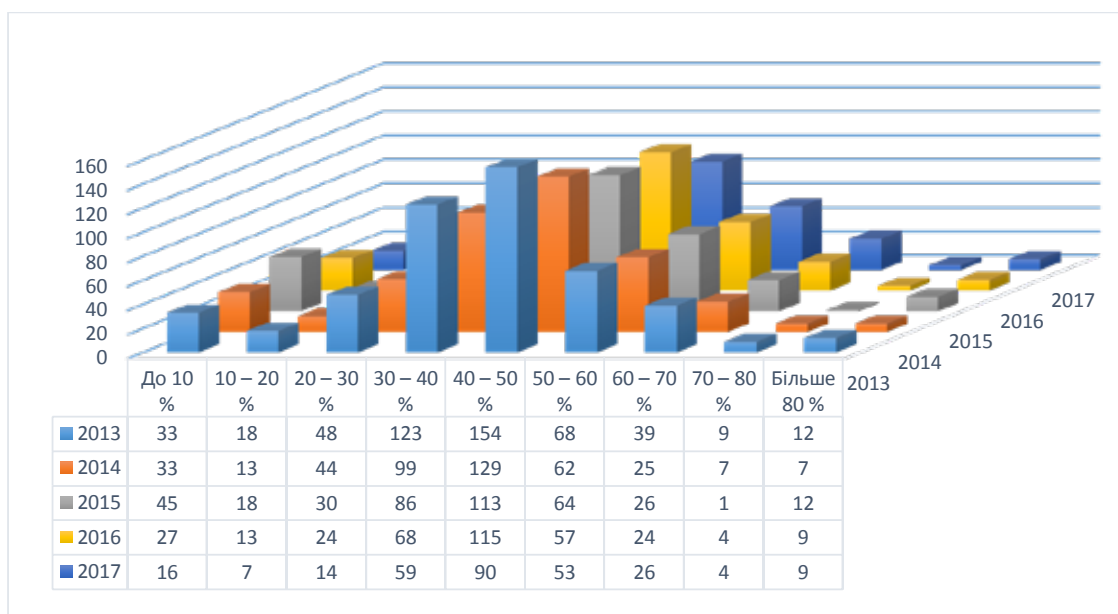

Рис. 7. Динаміка поділу кредитних спілок за середньозваженими ставками наданих кредитів протягом 2013–2017 рр. на 31.12

Джерело: побудовано за даними [3]

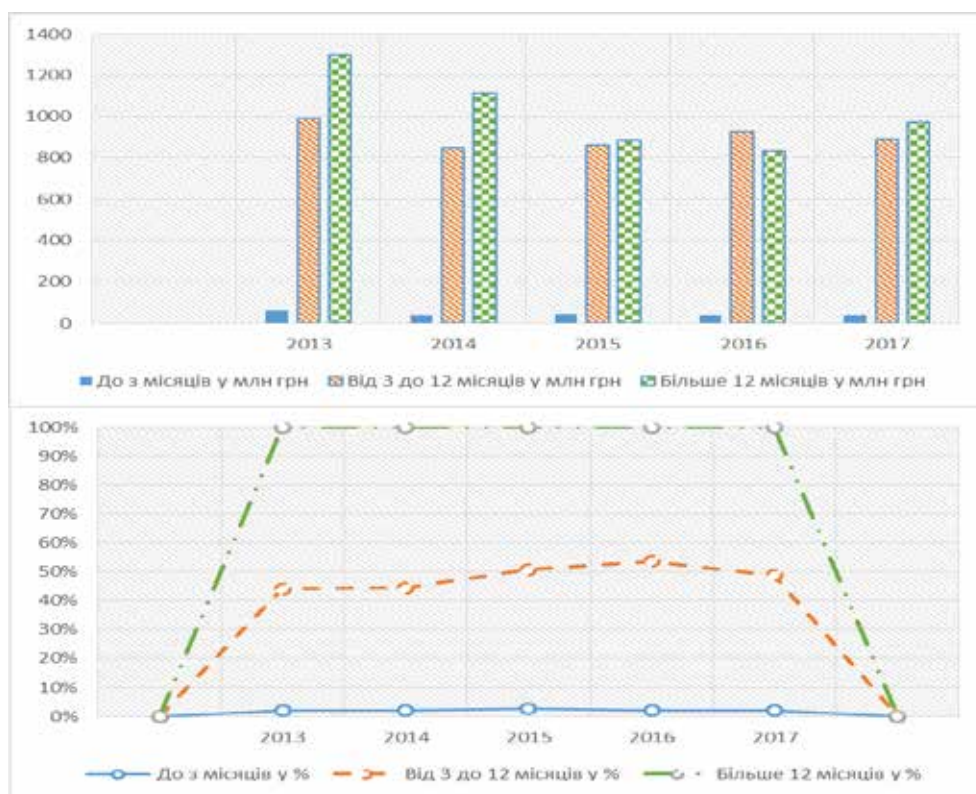

Рис. 8. Динаміка зміни кредитів кредитних спілок за терміновістю протягом 2013–2017 рр., на 31.12

Джерело: побудовано за даними [3]

ності, щоб мати змогу повертати тіло кредиту та відсотки по ньому у розмірі в середньому близько 45% річних? Хоча при цьому короткострокові кредити, а точніше кредити до трьох місяців, становлять лише близько 2% від загальної кількості кредитів (рис. 8): у 2013 та 2017 рр. – 2,0%, у 2014 р. – 1,9%, у 2016 р. – 2,1%, і найбільшою його частка була у 2015 р., але це все одно лише 2,5%.

А панівну позицію за терміном надання займають кредити зі строком більше 12 місяців за винятком 2016 р., коли кредити з терміном від 3-х до 12 місяців займають частку більшу ніж 50%, а точніше у 51,5%. Причому кредити зі строком більше 12 місяців у 2013, 2014 та 2017 рр. перевищували частку у 50% і займали ніші у 56,0%; 55,7%; 51,2 % відповідно та трошки не дотягнули до 50% у 2015 р., зупинившись на відмітці у 49,3%, хоча це була все одно найбільша частка серед трьох груп кредитів кредитних спілок відповідно до терміну надання.

Висновки. Підсумовуючі результати проведеного дослідження, необхідно відзначити постійне виникнення

загальних несприятливих умов для розвитку кредитних спілок упродовж 2006–2017 рр., таких як економічна та соціально-політична нестабільність. Висока вартість кредитів протягом досліджуваного періоду не сприяла росту привабливості та надійності послуг кредитних спілок. Ще більше занепокоєння викликають як динаміка зниження обсягів кредитування кредитними спілками, так і невеликий середній розмір кредитів, які надавали кредитні спілки.

Позитивним аспектом є те, що зростає частка кредитів для ведення фермерських та особистих господарств у загальній структурі кредитів кредитних спілок.

У сучасних умовах, що склалися в Україні, перспективи розвитку кредитних спілок залишаються безрадніми, тому слід займати більш активну позицію самим членам кредитних спілок, а також не тільки звернути свій погляд урядовцям та законодавцям на функціонування кредитних спілок, а й практично посприяти законодавчо та зацікавити економічно до цієї діяльності господарюючих суб'єктів.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко В.В. Кредитні спілки як фінансові кооперативи: міжнародний досвід та українська практика : навчальний посібник. Київ : Наукова думка, 1997. 240 с.
2. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Інформація про стан і розвиток кредитних установ України Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL : <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-kredytnykh-ustanov-Ukrainy.html>.
4. Класифікація інституційних секторів економіки України. URL : http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/op_kise_2016.htm.
5. Огляд ринків фінансових послуг. URL : <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkv.html>.
6. Пантелеймоненко А.О. Становлення кооперації в українському селі: історико-економічні аспекти : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2006. 227 с.

7. Про затвердження Класифікації інституційних секторів економіки України : Наказ Державної служби статистики України від 03.12.2014 № 378. URL : https://ukrstat.org/uk/norm_doc/2014/378/378_2014.htm.
8. Про кредитні спілки : Закон України від 20.12.2001 № 2908-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>.
9. Faust Helmut Geschichte der Genossenschaftsbewegung: Ursprung und Aufbruch der Genossenschaftsbewegung in England, Frankreich und Deutschland sowie ihre weitere Entwicklung im deutschien Sprachraum. 3., überarbeitete und erheblich erweiterte Aullage. Frankfurt am Main, Knapp, 1977. S. 340.
10. Rudolf Maxeiner, Dr. Gunther Aschhoff, Dr. Herbert Wendt. Raiffeisen. Der Mann, die Idee und das Werk. Bonn, 1988. S. 20.

ОЦЕНКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ В УКРАИНЕ

Аннотация. В работе количественно охарактеризована динамика состояния основных показателей деятельности кредитных союзов в Украине в 2004–2017 гг., таких как объемы активов, общего капитала, вкладов на депозитные счета, остатков кредитов, задолженности по кредитам. Проанализированы динамика изменения структуры кредитов, предоставленных кредитными союзами, и динамика изменения структуры средней суммы одного кредита. Оценена стоимость предоставленных кредитными союзами кредитов путем рассмотрения динамики разделения кредитных союзов по средневзвешенным ставкам кредитов, а также динамика изменения кредитов кредитных союзов по срочности в течение 2013–2017 гг. Определен сегмент и выяснено место кредитных союзов в современной структуре небанковских финансовых посредников Украины с помощью анализа динамики изменения их активов в денежном и процентном выражении на протяжении 2006–2017 гг. Материалы исследования могут быть использованы для ускорения дальнейшего научного рассмотрения актуальных вопросов, связанных с функционированием кредитных союзов и выступать основой для правительственных и законодательных инициатив по повышению экономического интереса субъектов хозяйствования в активизации деятельности кредитных союзов.

Ключевые слова: кредитные союзы, активы кредитных союзов, капитал кредитных союзов, кредиты кредитных союзов, стоимость кредитов кредитных союзов.

EVALUATION THE PERFORMANCE OF CREDIT UNIONS IN UKRAINE

Summary. The evaluation of credit unions in Ukraine is relevant in the context of increasing their role and importance for the national economy as a whole as well as the development of modern financial infrastructure in particular. Since credit unions are the clearway of the operation of non-bank financial intermediaries in the financial and credit market of many European and North American countries. Currently, the effectiveness of their functioning in Ukraine raises many questions and discussions. Therefore, in the work are quantitatively characterized the dynamics of the state of the main indicators of credit unions in Ukraine in 2004 – 2017, such as, the volume of assets, total capital, deposits in deposit accounts, loan balances, and loans receivable. Causes significant concern reduces in the volume of assets of credit unions during 2011–2017 relative to 2006–2010 especially as compared with the growth of this indicator by pawnshops, private pension funds and insurance companies in the specified period. The dynamics of changes in the structure of loans provided by credit unions and the dynamics of changes in the structure of the average amount of one loan are analyzed. Evaluated the value of loans granted by credit unions through the consideration of the dynamics of the division of credit unions by weighted average rates of loans, as well as the dynamics of changes in loans of credit unions in urgency for 2013-2017 years. The segment and the place of credit unions in the modern structure of non-bank financial intermediaries of Ukraine was determined by analyzing the dynamics of changes in their assets in monetary and percentage terms over the period 2006-2017. Research materials can be used to accelerate further scientific consideration of topical issues related to the functioning of credit unions and to serve as a basis for governmental and legislative initiatives to increase the economic interest of business entities in the revitalization of credit unions.

Key words: credit unions, assets of credit unions, capital of credit unions, loans of credit unions, cost of loans of credit unions.